

Päiväys
27.05.2024

Diaarinumero
1257/03.04.04.04.22/2022

JULKINEN KUULUTUS

Vaasan hallinto-oikeuden päätös ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisessa valitusasiassa

Kuulutuksen julkaisupäivä Vaasan hallinto-oikeuden verkkosivuilla

27.05.2024

Päätöksen tiedoksisaantipäivä

Hallintolain 62 a §:n 3 momentin mukaan päätöksen tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen seitsemäntenä päivänä julkaisemisajankohdasta.

Päätöksen tiedoksisaantipäivä on **03.06.2024**.

Asia

Vaasan hallinto-oikeuden päätös 27.05.2024 nro 675/2024, valitus ympäristölupa- ja vesitalousasiassa, kalojen kasvattaminen verkkoaltaissa meressä sekä kalojen talvisäilytys, toiminnan laajentaminen sekä toiminnan aloittamislupa ja valmistelulupa, Parainen.

Muutoksenhakija ja luvan hakija

Pensarin Taimen Oy

Kuulutuksen ja päätösasiakirjan nähtävilläpito

Tämä kuulutus ja päätösasiakirja pidetään nähtävillä **27.05.2024 – 03.07.2024**

Vaasan hallinto-oikeuden verkkosivuilla osoitteessa:

<https://oikeus.fi/hallintooikeudet/vaasanhallinto-oikeus/fi/index/hallintooikeudenkuulutukset/paatoskuulutukset.html>

Muutoksenhakuohjeet

Ohjeet valituksen tekemiseen löytyvät kuulutetun päätöksen muutoksenhakua koskevasta osasta sekä siihen liitetystä valitusosoituksesta. Valitusaika päättyy **03.07.2024**.

Datum

27.05.2024

Diarienummer

1257/03.04.04.04.22/2022

OFFENTLIG KUNGÖRELSE

Vasa förvaltningsdomstols beslut i ett besvärssärende enligt miljöskyddslagen och vattenlagen

Dagen då kungörelsen har publicerats på Vasa förvaltningsdomstols webbplats

27.05.2024

Dagen för delfående av beslutet

Enligt 62 a § 3 momentet i förvaltningslagen anses delfäendet ha skett den sjunde dagen efter publiceringstidpunkten.

Dagen för delfående av beslutet är **03.06.2024**.

Ärende

Vasa förvaltningsdomstols beslut 27.05.2024 nr 675/2024 om besvär i ett miljötillståndsärende och vattenhushållningsärende, uppfödning av fisk i nätbassänger i havet samt vinterförvaring av fisk, verksamhets utvidgning, tillstånd att inleda verksamhet och tillstånd att bereda verksamhet, Pargas.

Ändringssökande och den som ansöker om tillstånd

Pensarin Taimen Oy

Hur kungörelsen och beslutet hålls offentligt tillgängliga

Denna kungörelse och beslutshandlingen hålls offentligt tillgängliga under tiden **27.05.2024 – 03.07.2024** på Vasa förvaltningsdomstols webbplats på adressen

<https://oikeus.fi/hallinto-oikeudet/vaasanhallinto-oikeus/fi/index/hallinto-oikeudenkuulutukset/paatoskuulutukset.html>

Anvisningar för överklagande och besvärstiden

Anvisningar för hur man överklagar finns i den del av beslutet som gäller överklagande samt i den besvärсанvisning som finns som bilaga till beslutet. Besvärstidens sista dag är **03.07.2024**.

27.05.2024

Dnro 1257/03.04.04.04.22/2022

Asia Valitus ympäristönsuojelulain ja vesilain yhteiskäsittelyn piiriin kuuluvassa lupa-asiaassa

Muutoksenhakija ja luvan hakija

Pensarin Taimen Oy

Päätös, josta valitetaan

Etelä-Suomen aluehallintovirasto 21.9.2022 nro 275/2022

Luparatkaisu

Aluehallintovirasto on myöntänyt Pensarin Taimen Oy:lle määräaikaisen luvan verkkoaltaiden pitämiseen meressä ja luvan kalojen kasvattamiseen Gulskärin saaren länsipuolella kiinteistöön 445-582-876-3 kuuluvalla vesialueella Paraisten kaupungissa lupamääräyksissä 1 ja 5 esitetyllä tavalla rajattuna ja aluehallintoviraston päätöksen liitteen 1 osoittamalla paikalla.

Aluehallintovirasto on myöntänyt Pensarin Taimen Oy:lle määräaikaisen luvan verkkoaltaiden pitämiseen meressä ja kalojen talvisäilytykseen niissä Svinön salmessa kiinteistöön 445-582-1-36 kuuluvalla vesialueella Paraisten kaupungissa lupamääräyksissä 1 ja 5 esitetyllä tavalla rajattuna ja aluehallintoviraston päätöksen liitteen 1 osoittamalla paikalla.

Luvan saajan on noudatettava ympäristönsuojelulain ja vesilain säännöksiä sekä seuraavia lupamääräyksiä.

Toiminnan aloittaminen muutoksenhausta huolimatta ja vesilain mukainen valmistelulupa

Aluehallintovirasto on myöntänyt luvanhaltijalle luvan kalankasvatuksen aloittamiseen tämän päätöksen lupamääräyksiä noudattaen muutoksenhausta huolimatta. Kasvatustoiminnan aloittaminen aloittamisluvalla on mahdollista ainoastaan, mikäli toimintaa ei samanaikaisesti jatketa Etelä-Suomen

aluehallintoviraston antamien päätösten nro 286/2013/2 ja nro 25/2013/2 mukaisesti. Luvan haltijan on ennen kalankasvatustoiminnan aloittamista asetettava 1 000 euron suuruinen takaus, vakuutus tai pantattu talletus Varsinais-Suomen ELY-keskuksen eduksi ympäristön saattamiseksi ennalleen lupapäätöksen kumoamisen tai lupamääräysten muuttamisen varalta.

Aluehallintovirasto on oikeuttanut luvanhaltijan ryhtymään kasvatusaltilaiden asentamiseen merialueelle aluehallintoviraston päätöksen lupamääräyksiä noudattaen jo ennen päätöksen lainvoimaiseksi tulemista. Kasvatustoiminnan aloittaminen aloittamisluvalla on mahdollista ainoastaan, mikäli toimintaa ei samanaikaisesti jatketa Etelä-Suomen aluehallintoviraston antamien päätösten nro 286/2013/2 ja nro 25/2013/2 mukaisesti. Luvan saajan on ennen toimenpiteisiin ryhtymistä asetettava Lounais-Suomen aluehallintoviraston peruspalvelut, oikeusturva ja luvat -vastuualueelle 5 000 euron suuruinen vakuus niiden vahinkojen, haittojen ja kustannusten korvaamisesta, jotka päätöksen kumoaminen tai luvan määräysten muuttaminen voi aiheuttaa.

Päätös sisältää lupamääräykset 1–14, joista lupamääräykset 1 ja 5 kuuluvat seuraavasti:

Rakenteet ja laitteet

1. Gulskärin laitoksen verkkoaltilaiden yhteenlaskettu pinta-ala saa olla enintään 2 730 m². Laitos tulee sijoittaa kokonaisuudessaan seuraavien kulmapisteiden (koordinaatit ETRS-TM35FIN) muodostamalle alueelle:

N 6675210,93, E 228208,57
 N 6675186,43, E 228270,89
 N 6674895,21, E 228103,32
 N 6674873,86, E 228164,95

Svinön yksikössä talvisäilytykseen käytettävien verkkoaltilaiden yhteenlaskettu pinta-ala saa olla enintään 1 560 m². Lisäksi alueella saa säilyttää kolmea tyhjää verkkoallasta, joiden pinta-ala saa olla enintään 1 170 m².

Laitos tulee sijoittaa kokonaisuudessaan kiinteistön 445-582-1-36 alueelle seuraavien kulmapisteiden (koordinaatit ETRS-TM35FIN) muodostamalle alueelle:

N 6676904, E 227788
 N 6676904, E 227946
 N 6676829, E 227779
 N 6676778, E 227936

Talvisäilytyspaikalla saa säilyttää verkkoaltaita 1.11.–15.5. välisenä aikana.

Toiminta ja päästöt

5. Kasvatukseen käytettävä rehu saa sisältää yhteensä enintään 1 400 kg fosforia ja 11 000 kg typpeä, josta Svinön talvisäilytyspaikalla saa käyttää marraskuussa määrän, joka sisältää enintään 120 kg fosforia ja 970 kg typpeä. Muilta osin rehua saa käyttää ainoastaan Gulskärin kasvatuspaikalla.

Svinön talvisäilytyspaikalla ajalla 1.12.–15.5. talvisäilytykseen käytettävä rehu saa sisältää enintään 34 kg fosforia ja 270 kg typpeä.

Tavoitteena on, että ominaispäästö kalankasvatuksessa ei ylitä 5,5 g fosforia eikä 40 g typpeä kasvatettavaa kalakiloa kohti.

Luvan voimassaolo

Lupa on voimassa 31.12.2032 saakka.

Ratkaisun perusteluja

Pensarin Taimenella on Etelä-Suomen aluehallintoviraston myöntämä lupa (nro 286/2013/2) kalojen kasvattamiselle Svinön laitoksessa. Voimassa olevan luvan lupamääräykset mahdollistavat noin 100 000 kg lisäkasvun vuodessa. Lisäksi Pensarin Taimenella on Etelä-Suomen aluehallintoviraston myöntämä lupa (nro 25/2013/2) kalojen kasvattamiseksi Gulskärin laitoksessa sekä talvisäilytykseen Svinön kasvatuslaitoksella. Voimassa olevan luvan lupamääräykset mahdollistavat Gulskärin laitoksella noin 55 000 kg lisäkasvun vuodessa. Talvisäilytettävä kalamäärä saa olla enintään 60 000 kg.

Hakemus koskee edellä mainittujen toimintojen jatkamista siten, että kalan- kasvatusta tapahtuu jatkossa Gulskärissä ja talvisäilytys Svinössä. Gulskärin kasvatuspaikka laajenee ja sen sijainti muuttuu hieman kauemmas Gulskärin saaresta. Toiminta laajentuisi siten, että vuotuinen lisäkasvu olisi noin 300 000 kg vuodessa. Kalojen ruokintaan käytettävä rehu sisältäisi fosforia noin 2 458 kg ja typpeä noin 19 455 kg. Pyöreitä verkkoaltaita olisi Gulskärissä 10 kpl. Niiden halkaisija olisi noin 22,2 m, syvyys 5 m ja yhteispinta-ala 3 890 m².

Kalojen talvisäilytys tapahtuisi nykyisellä kasvatusalueella Svinön salmessa. Kalojen ruokintaan käytettävä rehu sisältäisi noin 60 kg/a fosforia ja noin 480 kg/a typpeä. Lisäksi hakija on esittänyt rehunkäyttöön 25 000 kg vuotuista liikkumavaraa, jolloin osa kasvatuspaikan rehusta voitaisiin käyttää ruokintaan talvisäilytyspaikalla. Talvisäilytykseen käytettäisiin enintään kuutta verkkoallasta. Neljä allasta säilytettäisiin alueella tyhjänä. Talvisäilytykseen käytettävien verkkoaltaiden pinta-ala olisi 2 334 m².

Nykyinen toiminta ja sen vaikutukset

Gulskärin kasvattamon vuotuinen lisäkasvu on viime vuosina ollut noin 51 000 kg. Toiminnan merialueelle aiheuttama fosforikuorma on ollut noin 220 kg/a ja typpikuorma noin 1 900 kg/a.

Svinön kasvattamon vuotuinen lisäkasvu on viime vuosina ollut noin 98 000 kg. Toiminnan merialueelle aiheuttama fosforikuorma on ollut noin 420 kg/a ja typpikuorma noin 3 800 kg/a. Svinössä talvisäilytykseen on käytetty viime vuosina vuosittain noin 1 900 kg rehua, joka on sisältänyt noin 15 kg/a fosforia ja noin 120 kg/a typpeä.

Laitosten vaikutuksia vedenlaatuun on tutkittu Gullkronan pohjoisosan kalankasvattamoiden yhteistarkkailulla (Lounais-Suomen vesi- ja ympäristötutkimus Oy). Velvoitetarkkailussa seurataan 23 vedenlaadun havaintopaikkaa. Vuosien 2015–2020 tarkkailuraporttien mukaan Gulskärin alueella vedenlaatuerot kasvatusalueen lähialueella ja hieman kauempana sijaitsevilla asemilla ovat olleet vähäisiä. Sen sijaan Svinön laitoksen lähellä ravinnepitoisuudet ovat olleet ajoittain koholla verrattuna kauempana oleviin näytepisteisiin. Vuonna 2019 tehtyjen päällysväätutkimusten perusteella yhdellä Svinön lähiasemalla näkyi laitoksen vaikutusta. Gulskärin laitoksen läheisyydessä eroja vertailuasemiin verrattuna ei juuri näkynyt.

Hankealueen pohjien ja pohjaeläinten seurantojen perusteella on voitu todeta Gulskärin alueella pohjaeläimistön tilan kohenneen vuodesta 2012 vuoteen 2018. Vuonna 2018 kaikkien näyteasemien ekologinen tila oli BBI- indeksin perusteella erinomainen. Myös Svinön alueella pohjaeläimistön tila luokiteltiin vuonna 2018 BBI-indeksin perusteella erinomaiseksi, vaikka erittäin herkkien lajien osuus oli pieni. Vertailuasemiin verrattuna Svinön alueella pohja on likaantuneempi.

Hakemuksen mukaisen toiminnan vaikutukset vesialueeseen ja sen käyttöön

—

Hakemuksen mukaisen toiminnan aiheuttama kuormitus Gulskärin alueella on arviolta noin 1 263 kg fosforia ja noin 11 240 kg typpeä vuodessa. Muu paikallinen pistekuormitus on vähäistä.

Tehdyn mallinnuksen mukaan kasvatuksen vaikutus merialueen ravinne- ja levämääriin on vähäinen. Ravinteiden pitoisuuslisäys ei ole havaittavissa kasvatusalueen välittömän läheisyyden ulkopuolella. Laitoksen lähialueella (1852 x 1852 m) 300 000 kg/a tuotannolla kokonaisravinteiden lisäys olisi vuosien 2007–2013 heinä-syyskuun keskiarvona 0,13 µg/l fosforia ja 1,20 µg/l typpeä. A-klorofyllin lisäys olisi keskimäärin 0,02 µg/l. Mallitarkastelun perusteella vesistön sietokyky ei ole vaarassa ylittyä hankkeen seurauksena. Vähäisen leväkasvun lisääntymisen ei arvioida merkittävästi muuttavan alueen happitilannetta. Svinön lähialueella kesäaikainen happitilanne voi hieman parantua.

Talvisäilytyksen aikana muodostuvat ravinnepäästöt ovat vähäisiä, sillä kaloja ruokitaan lähinnä vain kalojen elintoimintojen ylläpitämiseksi. Vähäiset talviaikaiset ravinnepäästöt eivät sanottavasti vaikuta vedenlaatuun tai muutoin vesiympäristöön.

Vaikutukset Natura- ja luonnonsuojelualueisiin

Hankealueella tai sen läheisyydessä ei sijaitse Natura 2000 -verkostoon kuuluvia kohteita tai luonnonsuojelualueita, joille voisi aiheutua haitallisia vaikutuksia. Alueella esiintyy kuitenkin suojeltavia vedenalaisia luontotyyppejä kuten riuttoja ja haurupohjia. Kuormituksen lisääntyminen voi vaikuttaa näihin luontotyyppeihin muun muassa yksivuotisen rihmalevien lisääntymisenä. Vaikutukset niihin on arvioitu lieviksi ja paikallisiksi.

--

Vesiviljelyn sijainninhjaus

Gulskärin kasvatusalue sijaitsee kansallisessa vesiviljelyn sijainninhjaussuunnitelmassa tyydyttävästi kalankasvatukseen soveltuvalla alueella. Tyydyttävät alueet soveltuvat vesiviljelytuotannon keskittämiseen. Gulskärin ympäristön alueelle voidaan mallinnuksen perusteella sijoittaa arviolta 400–600 tonnin laitos ilman, että ravinnelisäys olisi merkittävä. Ekologiselta tilaltaan tyydyttäväksi luokitelluilla alueella tuotantoa voidaan keskittää isompiin yksiköihin, mutta tuotantoa ei tulisi lisätä.

Vesien- ja merenhoitosuunnitelma

Kasvatusalue sijaitsee Gullkronan selän ulkosaaristoalueen vesimuodostumassa, joka kuuluu pintavesityypiltään lounaiseen ulkosaaristoon. Talvisäilytysalue sijaitsee Paraisten ja Nauvon välisen vesialueen vesimuodostumassa, joka kuuluu tyypiltään lounaiseen välisaaristoon. Molempien vesimuodostumien ekologinen tila on tyydyttävä. Kokemäenjoen-Saaristomeren-Selkämeren vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelman vuosille 2022–2027 tavoitteena on hyvän tilan saavuttaminen.

Vuosille 2022–2027 laaditussa Varsinais-Suomen ja Satakunnan vesienhoidon toimenpideohjelmassa ravinnekuormituksen vähennystarpeen on todettu olevan huomattava, erityisesti hajakuormituksen pienentäminen on keskeinen tavoite. Keinona kalankasvatuksen vaikutusten vähentämiseksi mainitaan muun muassa toiminnan keskittäminen avoimemmille alueille, olemassa olevien lupien tarkistaminen uusimisen yhteydessä sekä koulutus ja neuvonta. Toimenpideohjelmassa ei ole asetettu kalankasvatukselle sektorikohtaista ravinteiden vähennysmäärää. Aluehallintovirasto katsoo, että toiminta on ratkaisun ja lupamääräysten mukaan toteutettuna olennaisilta osin vesienhoidon toimenpideohjelmassa esitettyjen toimenpiteiden mukaista.

Kasvatustoiminnan keskittäminen avoimemmalle ja syvähkölle merialueelle Gulskäriin on vesienhoidon sekä merenhoidon tavoitteiden mukaista.

Hakemuksessa on arvioitu, ettei kasvatustoiminnan aiheuttamalla ravinnepitoisuuksien vähäisellä kasvulla ole merkittävää vaikutusta alueen vesimuodostumien rehevyyteen ja siten kasviplanktonin määrään, pohjaelämistöön ja ekologiseen tilaan. Laaditun mallinnuksen perusteella vaikutukset vesimuodostumatasolla jäävät vähäisiksi sekä 160 000 kg että 300 000 kg vuosittaisella lisäkasvulla, sillä vesimuodostumatason lisäys lasketaan keskiarvona koko vesimuodostuman alueelle. Kun tarkastellaan vaikutuksia toiminnan lähialueella (1 852 m x 1 852 m), on ravinnepitoisuuksien lisäys selvemmin nähtävissä. Toiminnan päästöjen perusteella ja alueen olosuhteet huomioiden hakemuksen mukainen toiminta voi aiheuttaa ainakin ajoittain selvää ravinnepitoisuuksien kasvua. Tämä voi vaikuttaa muun muassa kasviplanktonin määrään ja näkösyvyyden heikentymiseen.

Laaditun mallinnuksen perusteella laitoksen lähialueella (1 852 m x 1 852 m) kokonaisravinteiden lisäys 160 000 kg lisäkasvumäärällä, joka vastaa likimain myönnetyn luvan mukaista kasvatusmäärää, on vuosien 2007–2013 heinäsyyskuun keskiarvona 0,07 µg/l fosforia ja 0,64 µg/l typpeä. Tehdyn tarkkailun perusteella Gulskärin ympäristössä pintaveden kokonaistyyppipitoisuudet ovat vaihdelleet tasolla 260–370 µg/l ja kokonaisfosforipitoisuudet tasolla 21–27 µg/l, mihin verrattuna kuormituslisäys on vähäinen. Fosforin osalta pitoisuusvaikutus on noin 0,35 % lisäys suhteessa hyvän ja tyydyttävän tilan raja-arvoon. Typen osalta lisäys on noin 0,2 %. A- klorofyllin lisäys on vastaavasti keskimäärin 0,02 µg/l, mikä on noin 0,9 % hyvän ja tyydyttävän tilan raja-arvosta. Vaikka kalankasvatus hieman kohottaa ravinnepitoisuuksia laitoksen välittömässä läheisyydessä, ei päätöksen mukaan rajoitetun toiminnan vaikutus kuitenkaan ole niin merkittävä, että Gullkronan selän ulkosaaristoalueen vesimuodostuman hyvän tilan saavuttaminen vaarantuisi kalankasvatustoiminnan vuoksi.

Svinön tuotannon poistuminen voi osaltaan pitkällä tähtäimellä parantaa paikallisesti vesistön tilaa Paraisten ja Nauvon välisellä vesialueella.

--

Avoimemmalle merialueelle sijainninohjaussuunnitelman mukaisesti sijoittuvan ja luparatkaisun mukaisesti rajatun kasvatuslaitoksen päästöt eivät merkittävästi vaikeuta Kokemäenjoen–Saaristomeren–Selkämeren vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelman vuosille 2022–2027 mukaisen tavoitetilan saavuttamista, eivätkä Suomen merenhoitosuunnitelman toimenpideohjelman vuosina 2022–2027 toteuttamista.

Laitoskoko

Hakemuksen mukaisen Gulskärissä tapahtuvan kalankasvatuksen lisäkasvu on 300 000 kg/a, rehun sisältämä fosforimäärä yhteensä 2 458 kg/a ja typpimäärä

19 455 kg/a. Laskennallinen kuormitus mereen on noin 1 263 kg fosforia ja noin 11 240 kg typpeä vuodessa. Kalat tuodaan talvisäilytykseen Svinön kasvatuspaikalle marras- ja toukokuun väliseksi ajaksi. Talvisäilytyksessä kalojen lisäkasvu on 2 500 kg/a. Joulukuun–huhtikuun aikana käytettävä rehumäärä on 7 500 kg. Rehun sisältämä fosforimäärä on yhteensä 60 kg/a ja typpimäärä 480 kg/a. Laskennallinen kuormitus mereen on noin 50 kg fosforia ja noin 411 kg typpeä vuodessa. Hakija on esittänyt marraskuun rehunkäyttöön liikkumavaraa siten, että 25 000 kg Gulskärin kasvatuspaikalle esitetystä rehumäärästä voitaisiin käyttää talvisäilytyspaikalla normaaliin ruokintaan. Tämä lisäisi laskennallisesti mereen aiheutuvaa kuormitusta Svinössä noin 105 kg fosforia ja 930 kg typpeä. Marraskuussa tapahtuva talvisäilytyspaikan ruokinta vähentäisi vastaavasti kasvatusalueella käytettävää rehumäärää ja kuormitusta.

Aluehallintovirasto on jäljempänä esitetyillä perusteilla arvioinut toimitettujen selvitysten, lausuntojen ja käytettävissä olevien tietojen perusteella sekä ottaen huomioon varovaisuusperiaatteen, että lupaa kalankasvatukselle ei voida myöntää haetun suuruisena. Lupa on kuitenkin voitu myöntää sellaiselle laitoksen toiminnalle, jonka lisäkasvu on noin puolet suunnitelmassa esitetystä lisäkasvusta ja vastaa likimain Gulskärin ja Svinön kasvatuslaitosten nykyisen lupien yhteenlaskettua kasvatusmäärää.

Verkkoaltaissa tapahtuvan kalankasvatuksen päästöjä voidaan rajoittaa vain käytettyjen rehujen ravinnesisältöihin ja kalojen ravinteiden käytön tehokkuuteen vaikuttamalla. Toiminnan luonteesta johtuen on aluehallintovirasto antanut päästöjä koskevan määräyksen ympäristönsuojelulain 52 §:n 2 momentin mukaisesti tuotannossa käytettävästä ravinnosta rajoittamalla rehun ravinnesisältöä. Aluehallintovirasto on määrännyt raja-arvot rehun ravinnesisällölle ottaen huomioon toiminnan vaikutukset vesialueeseen ja sen käyttöön sekä vesienhoito- ja merenhoitosuunnitelmien toteuttamis- mahdollisuuksiin sekä kalankasvatustoiminnan päästöjen vähentämiseen liittyvien toimien kehittämisen.

Luparatkaisun mukaisesti kalankasvatuksessa Gulskärin ja Svinön laitoksella kalojen ruokintaan käytettävä rehu saa yhteensä sisältää enintään 1 400 kg fosforia ja enintään 11 000 kg typpeä vuodessa. Kyse on kirjolohen poikasten ensimmäisen merikesän kasvatuksesta, jolloin laitoksen huolellinen ja ammattitaitoinen hoito (rehukerroin 1,0) sekä vähäravinteisten rehujen (fosforipitoisuus 0,82 % ja typpipitoisuus 6,48 %) käyttö ympäristön kannalta parhaan käytännön periaatteen (BEP) mukaisesti mahdollistavat kalojen lisäkasvun suuruudeksi noin 170 000 kg/a vuodessa. Kalaan sitoutuvan fosforin määrä on 4,0 g/kg ja typen määrä 27,5 g/kg. Toiminnasta aiheutuvat laskennalliset ravinnepäästöt Gulskärin kasvatuspaikalla ovat enimmillään noin 715 kg fosforia ja noin 6 300 kg typpeä vuodessa tilanteessa, jossa lupamääräyksen mukainen kasvatukseen käytettävä kokonaisrehumäärä käytettäisiin kokonaisuudessaan Gulskärin kasvatuspaikalla.

Kalojen talvisäilytyksessä käytettävän rehun määrä ja samalla talvisäilytyksestä aiheutuvat päästöt ovat pienet. Luparatkaisun mukaisesti talvisäilytyksessä 1.12.–15.5. Svinön laitoksella kalojen ruokintaan käytettävä

rehu saa sisältää enintään 34 kg fosforia ja enintään 270 kg typpeä vuodessa. Laitoksen huolellinen ja ammattitaitoinen hoito (rehukerroin 3,0) sekä vähäravinteisten rehujen (fosforipitoisuus 0,82 % ja typpipitoisuus 6,48 %) käyttö ympäristön kannalta parhaan käytännön periaatteen (BEP) mukaisesti mahdollistavat kalojen lisäkasvun suuruudeksi noin 1 400 kg/a vuodessa. Talvisäilytyksestä aiheutuvat laskennalliset ravinnepäästöt ovat 29 kg fosforia ja 232 kg typpeä vuodessa.

Luparatkaisulla on mahdollistettu kalojen siirtäminen talvisäilytyspaikalle joustavasti marraskuun aikana siten, että kalojen kasvatukseen käytettävästä rehusta voidaan marraskuun aikana käyttää enintään 15 000 kg, joka sisältää 120 kg fosforia ja 970 kg typpeä, Gulskärin kasvatuspaikan sijaan Svinön talvisäilytyspaikalla. Muu osa kasvatukseen käytettävästä rehuista on käytettävä Gulskärin kasvatuspaikalla. Tästä ruokintasijainnin suhteen joustavasti kasvatukseen käytettävästä rehumäärästä aiheutuva laskennallinen ravinnepäästö on fosforin osalta 63 kg/a ja typen osalta 560 kg/a (rehukerroin 1,0). Joustoa käytettäessä Svinön talvisäilytyspaikan laskennallinen kuormitus kasvaa paikallisesti enintään tämän verran. Gulskärin kasvatuspaikan päästöt pienenevät samassa suhteessa. Svinön alueelle mahdollisesti kohdistuva, joustomahdollisuudesta johtuva, lisäpäästö on rajoitettu ajoittumaan kasvukauden ulkopuolelle marraskuulle, jolloin vaikutukset vesialueelle jäävät vähäisemmiksi kuin kasvukaudella. Kokonaisuudessaan Svinön alueelle tuleva kuormitus vähenee merkittävästi nykyiseen paikalla tapahtuvaan kasvatustoimintaan verrattuna.

Voimassa olevien lupien mukaisiin laskennallisiin päästöihin verrattuna toiminnan kokonaispäästöt pysyvät fosforin osalta ennallaan ja typpipäästöt lisääntyvät noin 3 %. Kun kasvatustoiminta siirretään Svinöstä Gulskäriin, kasvavat Gulskärin kasvatuspaikalla päästöt Gulskärin nykyisen luvan mukaiseen laskennalliseen päästöön verrattuna sekä fosforin että typen osalta noin 2,8 kertaisiksi. Vastaavasti Svinön kasvatus- ja talvisäilytyspaikalla päästöt laskevat nykyisten lupien mukaiseen laskennalliseen päästöön verrattuna alle kolmannekseen nykyisestä. Molemmissa laskelmissa on oletuksena, että marraskuun rehun käyttö ja kuormitus tapahtuu kyseisellä paikalla. Todellisuudessa jouston mahdollistama kuormitus jakaantuu Gulskärin ja Svinön kesken, tai kohdistuu vain toiseen sijaintiin, jolloin kuormitus jää edellä kuvattua alhaisemmaksi.

Edellä esitetyllä tavalla mitoitettujen laitoksen päästöt eivät aiheuta merkittäviä vaikutuksia suojeltaville vedenalaisille luontotyypeille, eivätkä vaikeuta Kokemäenjoen-Saaristomeren-Selkämeren vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelman vuosille 2022–2027 mukaisen tavoitetilan saavuttamista eivätkä Suomen merenhoitosuunnitelman toimenpideohjelman 2022–2027 toteuttamista.

Vesilain mukaiset lupaedellytykset

Laitosta varten tarvittavat vesialueet ovat voimassa olevien vuokrasopimusten perusteella luvan saajan hallinnassa.

Kasvattamon lähellä kulkee vesiliikenteen väylä. Luvassa on annettu määräys laitoksen merkitsemisestä. Aluehallintovirasto arvioi, että toiminnasta ei aiheudu haittaa muulle vesiliikenteelle tai kalastukselle.

Luvan myöntämisen edellytykset vesilain mukaan ovat olemassa, koska kalankasvatuslaitosten pitämisestä meressä yksityiselle edulle saatava hyöty on huomattava verrattuna siitä yleisille tai yksityisille eduille koituviin menetyksiin.

Ympäristönsuojelulain mukaiset lupaedellytykset

Edellä esitetyn perusteella hankkeelle ei hakemuksen mukaisessa laajuudessa ole luvan myöntämisen edellytyksiä. Luvan myöntämisen edellytykset ympäristönsuojelulain mukaan ovat kuitenkin olemassa, kun kalankasvatus toteutetaan haettua pienempänä lupamääräysten mukaisesti.

Kalankasvatuksesta tai talvisäilytyksestä ei tällöin aiheudu terveyshaittaa tai merkittävää muuta ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa eikä erityisten luonnonolosuhteiden huonontumista tai yleiseltä kannalta tärkeän muun käyttömahdollisuuden vaarantumista toiminnan vaikutusalueella eikä eräistä naapuruussuhteista annetun lain 17 §:n 1 momentissa tarkoitettua kohtuutonta räsitusta. Toiminta täyttää jätelain ja -asetuksen vaatimukset.

Voimassa olevien päätösten korvaaminen

Koska Etelä-Suomen aluehallintoviraston päätöksien nro 286/2013/2 (Svinö) ja nro 25/2013/2 (Gulskär) mukaisten laitosten toiminta yhdistetään hakemuksen mukaisesti siten, että kasvatustoiminta tapahtuu Gulskärin ja talvisäilytys Svinön laitoksella, korvaa tämä päätös kyseisten laitosten voimassa olevat luvat. Koska kalankasvatustoiminnan siirtäminen eri paikkaan kesken kasvatuskautta ei ole mahdollista, on aluehallintovirasto määrännyt, että tämä päätös korvaa voimassa olevat luvat 31.12. sinä vuonna, kun tämä päätös saa lainvoiman. Mikäli toiminta kuitenkin aloitetaan aloittamis- ja valmisteluluvan turvin uudella laitospaikalla jo ennen tämän päätöksen lainvoimaiseksi tuloa, on aluehallintovirasto kieltänyt yhtäaikaisen kalankasvatuksen nykyisillä luvilla Svinön ja Gulskärin laitoksilla.

Lupamääräysten perusteluja

Lupamääräyksessä 1 verkkoaltaiden enimmäispinta-alaa on pienennetty samassa suhteessa kuin mitä lupamääräyksellä 5 on pienennetty rehun ravinnemääriä. Pinta-alassa on kuitenkin otettu huomioon hakemuksessa esitetty allaskoko. Talvisäilytyksen verkkoaltaiden pinta-alaa on pienennetty samassa suhteessa kuin kasvatettavan kalan määrää.

Lupamääräyksessä 1 on rajattu talvisäilytysaluetta hakemuksessa esitetystä kulmakoordinaatteja muuttamalla. Hakemuksessa esitetyt kulmakoordinaatit sijoittuvat osin hankekiinteistön ulkopuolelle. Svinön salmi on melko kapea ja

siinä kulkee veneliikennettä. Koska alueella säilytettävien altaiden pinta-alaa ja määrää on lupapäätöksessä rajattu, ei rakenteille ole alueen muu käyttö huomioiden perusteltua varata hakemuksen mukaista laajaa aluetta.

Talvisäilytys on ajallisesti rajattu aiemman luvan mukaisesti päättymään 15.5., jotta lämpenevän veden vaatima rehumäärän lisääminen ei aiheuttaisi ylimääräisiä päästöjä talvisäilytyspaikalla. Verkkoaltaiden siirto talvisäilytyspaikalle on mahdollistettu hakemuksen mukaisesti 1.11. alkaen

Merialueen pilaantumisen ehkäisemiseksi ja toiminnasta aiheutuvien haitallisten vaikutusten vähentämiseksi annetaan lupamääräykset 4–7. Ominaispäästöjä koskeva tavoitteellinen raja-arvo on tarpeen sen varmistamiseksi, että luvan saaja hoitaa laitosta ympäristön kannalta parhaan käytännön periaatteen (BEP) mukaisesti myös silloin, kun laitos toimii vajaalla kapasiteetilla.

Ominaispäästöarvot lasketaan vähentämällä vuosittain käytettävän rehun ravinnemäärästä kalan lisäkasvuun sitoutunut ravinnemäärä ja jakamalla näin saatu erotus kalan vuotuisella lisäkasvulla. Kasvatetussa kalassa on 0,40 % fosforia ja 2,75 % typpeä.

Lupamääräyksessä 5 on annettu raja-arvot rehun käytölle. Rehumäärää on rajattu siten, että marraskuussa kalojen kasvatukseen käytettävä rehumäärä on mahdollista käyttää joko Gulskärin kasvatuspaikalla tai Svinön talvisäilytysalueella. Jouston käyttö on rajattu ajallisesti marraskuuhun, jotta joustosta aiheutuvan talvisäilytyspaikalle mahdollisesti kohdistuvan kuormituslisäyksen vaikutukset jäävät kasvukauden ulkopuolelle sijoittuessaan mahdollisimman vähäisiksi. Marraskuussa joustavasti käytettävää rehumäärää on vähennetty hakemuksen mukaisesta samassa suhteessa kuin toimintaa on kokonaisuudessaan rajoitettu rehun ravinnemääriä rajaamalla.

Vaatimukset hallinto-oikeudessa

Pensarin Taimen Oy on vaatinut, että hallinto-oikeus:

ensisijaisesti palauttamatta päätöstä uudelleen käsiteltäväksi muuttaa aluehallintoviraston päätöksen lupamääräykset 1 ja 5 seuraavasti:

1. Gulskärin laitoksen verkkoaltaiden yhteenlaskettu pinta-ala saa olla enintään 3 890 m². Laitos tulee sijoittaa kokonaisuudessaan seuraavien kulmapisteiden (koordinaatit ETRS-TM35FIN) muodostamalle alueelle:

N 6675210,93, E 228208,57

N 6675186,43, E 228270,89

N 6674895,21, E 228103,32

N 6674873,86, E 228164,95

Svinön yksikössä talvisäilytykseen käytettävien verkkoaltaiden yhteenlaskettu pinta-ala saa olla enintään 2 334 m². Lisäksi alueella saa säilyttää neljää tyhjää verkkoallasta, joiden pinta-ala saa olla enintään 1 556 m².

Laitos tulee sijoittaa kokonaisuudessaan kiinteistön 445-582-1-36 alueelle seuraavien kulmapisteiden (koordinaatit ETRS-TM35FIN) muodostamalle alueelle:

N 6676777,765, E 227935,911

N 6676973,727, E 227950,614

N 6676908,227, E 227786,614

N 6676827,106, E 227778,205

Talvisäilytyspaikalla saa säilyttää verkkoaltaita 1.11.–15.5. välisenä aikana.

5. Kasvatukseen käytettävä rehu saa sisältää yhteensä enintään 2 518 kg fosforia ja 19 935 kg typpeä, josta Svinön talvisäilytyspaikalla saa käyttää marraskuussa määrän, joka sisältää enintään 200 kg fosforia ja 1 600 kg typpeä. Muilta osin rehua saa käyttää ainoastaan Gulskärin kasvatuspaikalla.

Svinön talvisäilytyspaikalla ajalla 1.12.–15.5. talvisäilytykseen käytettävä rehu saa sisältää enintään 60 kg fosforia ja 480 kg typpeä.

Tavoitteena on, että ominaispäästö kalankasvatuksessa ei ylitä 5,5 g fosforia eikä 40 g typpeä kasvatettavaa kalakiloa kohti.

Toissijaisesti yhtiö on vaatinut, että palauttamatta päätöstä uudelleen käsiteltäväksi hallinto-oikeus muuttaa lupaehdoja 1 ja 5 ensisijaisen vaatimuksen mukaiseksi sekä täytäntöönpanomääräystä siten, että tuotanto voitaisiin aloittaa vajaalla kapasiteetilla ja ajaa täyteen volyyymiinsa vaiheittain. Tätä varten yhtiö on esittänyt täytäntöönpanomääräyksen lisättäväksi seuraavaa määräystä:

Aloittamisluvan nojalla tapahtuvassa kalankasvatuksessa vuosittain käytettävä rehu saa sisältää enintään 1 400 kg fosforia ja enintään 11 000 kg typpeä. Edellyttäen, että luvan haltijan kalankasvatustoiminnan ei sen suorittaman lupaehdon 13 mukaisen tarkkailun perusteella katsota aiheuttavan kielteisiä vaikutuksia Gullkronan selän ulkosaaristoalueen vesimuodostumassa tai laajemmin Saaristomeren merialueella, aloittamisluvan nojalla tapahtuvassa kalankasvatuksessa vuosittain käytettävän rehun edellä mainittuja raja-arvoja fosforille (1 400 kg) ja typelle (11 000 kg) saadaan toimivaltaisen ELY-keskuksen hyväksynnällä korottaa lupamääräyksen 5 mukaiset enimmäisarajat huomioiden vuosittain enintään 559 kg (fosfori) ja 4 468 kg (typpi) per vuosi.

Kolmassijaisesti yhtiö on vaatinut hallinto-oikeutta kumoamaan aluehallintoviraston päätöksen ja palauttamaan asian uuteen käsittelyyn.

Valituksen perusteluja

Euroopan unionin tuomioistuimen 2015 antaman Weser- tuomion (C-461/13) mukaan jäsenvaltiolla on velvollisuus evätä lupa tietyltä hankkeelta, jos se voi aiheuttaa pintavesimuodostuman tilan huononemisen tai jos se vaarantaa pintavesien hyvän tilan taikka pintavesien hyvän ekologisen potentiaalin ja

hyvän kemiallisen tilan saavuttamisen kyseisessä direktiivissä säädettyinä ajankohtana.

Hakemuksen mukaista toimintaa arvioitaessa olennaista tällöin on se, voidaanko tavoitteeksi määritelty tila saavuttaa vesienhoitosuunnitelmassa linjatuilla toimenpiteillä hakemuksen mukaisesta hankkeesta riippumatta vai onko hankkeella siinä määrin merkittäviä vesistövaikutuksia, että niitä tulee lupaehdoilla rajoittaa siten, että vesienhoitosuunnitelmassa linjatuilla toimenpiteillä tullaan saavuttamaan tavoitellun suuruinen vaikutus vesistön luokitteluun vaikuttavissa laatutekijöissä.

Näin ollen vesimuodostuman ekologinen luokittelu hyvää huonompaan tilaluokkaan ei kategorisesti estä kaikenlaisen ympäristöluvanvaraisen ravinnekuormituksen lisäämistä.

Toimenpideohjelmassa ei ole sanottu tai tarkoitettu, että nykyisten laitosten tuotantokapasiteetti on vesienhoitoalueella yläraja, josta ei voitaisi laitospäätöksellä tapauskohtaisen harkinnan ja alueen ympäristöolosuhteiden perusteella joustaa.

Yhtiö on sitoutunut kehittämään jatkuvasti ja määrätietoisesti toimintaansa sen ympäristövaikutusten minimoimiseksi, mistä osoituksena suunnitelluilla ruokintamenetelmillä pyritään rehutehokkuuskertoimeen 1,0. Laitoksen sijoituspaikkaa valittaessa on tarkasteltu laajasti eri alueita ja pyritty valitsemaan niistä ympäristövaikutusten kannalta suotuisin toteuttamiskelpoinen vaihtoehto avoimemmalle merialueelle. Hakemuksen mukainen kapasiteetti on määritelty yksinomaan ympäristön kantokyvyn lähtökohdista Suomen ympäristökeskuksen laatimalla ravinnehallinnuksella ja Luonnonvarakeskuksen FINFA- monikriteerimallinnuksella, joissa saaduista tuloksista hakemukseen on valittu varovaisuusperiaate huomioon ottaen hyvin konservatiivinen kapasiteetti laitokselle.

Yhtiö on myös lupahakemuksessaan esittänyt, että vesienhoidon toimenpideohjelmassa esitetyn toimenpidelistauksen mukaisesti ruokinnassa käytetään Itämeren kalasta valmistettua rehua ja että toiminnan aiheuttamaa kuormitusta vähennetään viljelemällä laitoksen läheisyydessä ravinteita sitovia simpukoita sekä koeluontoisesti rakkohauraa.

Lupapäätöksessä on viitattu kansalliseen vesiviljelyn sijainninhjaussuunnitelmaan (21.5.2014). Suunnitelmassa tunnistetaan vesialueet, jonne nykyistä vesiviljelyä voidaan keskittää ja jonne uutta tuotantoa voidaan sijoittaa. Pääpaino uuden tuotannon sijoittamisessa on avoimille ja ulommille merialueille. Sijainninhjaussuunnitelman tavoite ei näin ollen ole rajoittaa lupien myöntämistä vaan mahdollistaa uusien tuotantoalueiden löytäminen esimerkiksi vesistömallinnuksia kevyemmällä selvityksillä. Varovaisuusperiaatteen vuoksi hakemuksen mukainen laitos olisi mitoitettu kapasiteetiltaan myös kertaluokkaa pienemmäksi kuin mitä sijainninhjaussuunnitelmassa alueelle on osoitettu. Hakemuksen mukainen tuotantokapasiteetti laitoksessa olisi 300 000 kg/a ja

sijainninhjaussuunnitelman perusteella hankealueelle voitaisiin sijoittaa 400 000–600 000 kg/a laitoksia.

Suomen merenhoitosuunnitelman toimenpideohjelmassa vuosille 2022–2027 on esitetty kaikkia sektoreita koskeva laskennallinen kuormituskatto koko Saaristomeren laajuudella, jonka toteutuessa merenhoitosuunnitelman tavoitteet tulitaisiin todennäköisesti saavuttamaan. Näitä päästövähennystavoitteita ei ole allokoitu eri kuormitussektoreille toiminnanharjoittajakohtaisista määräyksistä puhumattakaan. Kalankasvatuksen kuormitus tässä kokonaisuudessa on parin prosentin luokkaa ja hakemuksen mukaisen hankkeen laskennallisten typpipäästöjen osuus Gullkronanselän ja Saaristomeren levien kasvun minimiravinteena tästä päästömäärästä olisi noin 0,07 % sekä fosforikuorman osuus 0,13 %. Vaikutukset merenhoidon tavoitteiden saavuttamiseen Saaristomeren merialueella laajemmin ovat lupahakemuksen mukaisesti mitoitettussa toiminnassa erittäin vähäisiä, eikä hankkeen koon rajoittamisella ole tässä suhteessa kuin teoreettinen vaikutus vedenlaatutavoitteiden saavuttamisen kannalta.

Lupahakemusta varten laadittiin mallinnus kokonaisravinteiden ja a-klorofyllin lisäysvaikutuksesta 160 t/a, 300 t/a ja 450 t/a kasvatustasoilla. Mallinnus tehtiin Suomen ympäristökeskuksen kehittämällä FICOS-ravinnekuormitusmallilla (Finnish Coastal Nutrient Load Model). Malli koostuu useista kulkeutumis- ja kuormitusmalleista ja siihen on sisällytetty muun muassa koko rannikkoalueen kattava 3D-virtausmalli, kaikki kuormituslähteet ja historiallista säädätaa. Malli on taustadatansa vuoksi kattavin ja luotettavin ravinteiden virtaus- ja vedenlaatumalli, mitä Suomen rannikkoalueelle on saatavilla. Hankkeen vaikutus merialueen ravinne- ja levämääriin oli mallitarkastelun perusteella vähäinen ja vesienhoidon tilatavoitteiden kannalta merkityksetön.

FICOS-malliin sisältyy myös lähtöoletus, jonka mukaan 72 % pistekuormittajan päästämästä fosforista sedimentoituu pohjaan eikä siten ole tuottajien käytettävissä levänkasvuun. Tästä seuraa, että mallin mukaan jäljelle jäävä 28 % liukenevasta fosforista on käytettävissä kokonaisuudessaan levän kasvuun. Tämä on ympäristönsuojelullisen varovaisuusperiaatteen näkökulmasta erittäin konservatiivinen oletus. Liukenevan fosforin osuus riippuu käytettävästä rehusta, ja niissä on tapahtunut tuotekehitystä mallin laatimisen jälkeen. Nykyisillä rehuilla kalan ulosteista ja kalojen ohi painuvasta rehusta noin 90 % on havaittu sedimentoituvan. Lisäksi veden kerrostuneisuudesta ja lajien välisestä vuorovaikutuksesta johtuen kaikki liukenevasta fosforistakaan ei päädy levänkasvuun.

Valituksenalaisessa päätöksessä ei ole perusteltu, mihin arvioihin tai laskentaan hakemuksen mukaisen tuotantomäärän leikkaus puoleen haetusta perustuu tai miltä osin hakijan esittämää arviota hankkeen vaikutuksista vesistön tilaluokan laatutekijöihin olisi pidettävä epäluotettavina. Pitoisuuslisäyksiä suhteessa hyvän ja tyydyttävän luokan välisiin raja-arvoihin (typpi 0,4 %, fosfori 0,7 %, a-klorofylli 0,9 %) on pidettävä niin pieninä, että varovaisuusperiaate ja ravinteiden leviämissuunnat huomioon ottaenkaan niillä

ei voi olla vaikutusta vesistön tilatavoitteen saavuttamiseen vesienhoitosuunnitelman toimenpideohjelman mukaisilla toimenpiteillä.

Vuonna 2019 tehdyssä Gullkronanselän pohjoisosien kalankasvatuslaitosten velvoitetarkkailun vedenlaatututkimuksessa (17.9.2019) näytteistä havaittiin, että koko selvitysalueen laajuudessa klorofyllimäärä oli alueen yleistä tasoa korkeampi vain suhteellisen suojaisella alueella Svinön pohjoispuolella. Tutkimuksen johtopäätös oli, että kalankasvatuslaitosten vaikutusta a-klorofyllin määrään ei yksiselitteisesti osoitettavissa, sillä klorofyllimäärät olivat alhaisia ja vaihtelut voivat selittyä vain paikallisilla olosuhteilla. Myöskään näytteenoton aikaan tehdyllä ruokinnalla ei näyttänyt olevan vaikutusta veden ravinnepitoisuuteen Gullkronan ja Sommarön laitosten lähiasemilla. Kesällä 2020 tehdyn vesitutkimuksen tulokset eivät poikenneet tästä.

Osana velvoitetarkkailua alueella on seurattu myös pohjaeläimistön tilaa. Seurannan perusteella valkokatkojen ja raakkuäyriäisten tiheydet olivat kasvaneet vuodesta 2012 vuoteen 2018, joten Gulskärin alueella pohjaeläimistön tila vaikuttaa kohentuneen. Pohjaeläimistön osalta alueen ekologinen tila on vahvasti hyvä ja kalankasvatustoiminnan vaikutukset pohjaeläimistöön vähäisiä.

Velvoitetarkkailun tulokset vahvistavat ja lisäävät ravinnepäästöjen virtaus- ja leviämismallinuksissa saatujen tulosten luotettavuutta siten, että koska nykyisellä kasvatusmäärällä kalankasvatustoiminnalla ei ole Gulskärin alueella havaittavia haitallisia vesistövaikutuksia, tuotantomäärän maltillinen lisääminen ei tulisi havaittavasti vaikeuttamaan vesimuodostuman hyvän tilan saavuttamista vesienhoitosuunnitelman toimenpideohjelman mukaisilla toimenpiteillä.

Valituksenalaisen päätöksen perusteluissa laitokseen rajoittamista on perusteltu viittaamalla varovaisuusperiaatteeseen. Perusteluissa ei ole kuitenkaan eritelty niitä toimintaan liittyviä ympäristöriskejä, joiden vuoksi toimintaa pitäisi rajoittaa hakemuksen mukaiseen verrattuna eikä esitetty seikkaperäisiä perusteluita sille, miksi varovaisuusperiaatteen noudattaminen on tarpeellista. Varovaisuusperiaatteen soveltamista rajoittaa myös suhteellisuusperiaate: vaikka tieteellisten selvitysten kautta ei voitaisi kokonaisuudessaan sulkea pois jotakin hypoteettista riskiä, se ei merkitse, että riskiin pitäisi varovaisuusperiaatteen nimissä automaattisesti puuttua.

Suhteellisuusperiaatteen kannalta on annettava merkitystä sille seikalle, että suurin osa vesimuodostuman kuormituksesta tulee hajakuormituksena maa- ja metsätaloudesta. Ei voi olla niin, että mikä tahansa vähäinenkin lisäkuormitus, joka muodollisesti vaikeuttaisi tavoitteiden saavuttamista, mutta jonka luonnontieteelliset vaikutukset jäävät muuhun kuormitukseen nähden käytännössä olemattomiksi, johtaisivat automaattisesti hankkeen ympäristöluvan epäämiseen tai sen koon rajoittamiseen. Myöskään korkeimman hallinto-oikeuden vuosikirjapäätös KHO 2019:166 niin sanotussa Finnpulp-asiassa ei lähde siitä, että vesipuitelainsäädännön tilatavoitteet

estäisivät minkä tahansa lisäkuormituksen aiheuttamisen silloin, kun tilatavoitteiden saavuttaminen on ennestään epävarmaa.

Vaikka tuotanto hakemuksen mukaisessa tilanteessa lähes kaksinkertaistuu, kasvaa vesistökuormitus suhteellisesti vähemmän, noin 70–80 %, koska kalaa pystytään tuottamaan suuremmassa yksikössä tehokkaammin.

Päätöksen perusteluissa todetaan, että alueella sijaitsee suojeltavia vedenalaisia luontotyyppiejä kuten riuttoja ja haurupohjia. Luontodirektiivin (92/43/ETY) 1 liite koskee Natura-alueiden valintakriteerejä eikä kyseisiä luontotyyppiejä ole suojeltu kansallisen lainsäädännön nojalla. Yhtiö suhtautuu kyseisiin luontotyyppieihin kuitenkin vastuullisesti ja ne on otettu huomioon arvioitaessa laitoksen sijoituspaikkaa. Hakemuksen laajuisen toiminnan ei päästömallinnusten perusteella voida arvioida vaikuttavan heikentävästi näihin luontotyyppieihin eikä lupapäätöksen perusteluissa ole esitetty syitä arvioida asiaa toisin.

Verkkoallaskasvatuksen ympäristölupien määräaikaikäisyyttä on oikeuskäytännössä hyväksytty siitä syystä, että jos toiminnan vaikutukset poikkeavat arvioidusta, lupaa voidaan tarvittaessa muuttaa. Tämän perustelun valossa, varovaisuusperiaatekin huomioon ottaen, lupa tulee myöntää haetun suuruisena, koska jos toiminnan vaikutukset poikkeaisivat lupahakemuksessa arvioidusta, lupamääräyksiä olisi mahdollista myöhemmin muuttaa.

Asian käsittely hallinto-oikeudessa

Hallinto-oikeus on tiedottanut luvan hakijan valituksesta julkisella kuulutuksella. Tieto kuulutuksesta on julkaistu Paraisten kaupungissa.

Aluehallintovirastolta on pyydetty lausunto valituksen johdosta.

Hallinto-oikeus on varannut niille asianosaisille, joita asia erityisesti koskee, sekä Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueelle, Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kalatalousviranomaiselle, Paraisten kaupungille, Paraisten kaupungin ympäristönsuojelu- ja terveydensuojeluviranomaisille, Liikenne ja viestintävirasto Traficomille, Väylävirastolle ja Metsähallitukselle tilaisuuden vastineen antamiseen luvan hakijan valituksesta. Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kalatalousviranomainen, Paraisten kaupunki, Paraisten kaupungin terveydensuojeluviranomainen sekä Metsähallitus eivät ole antaneet vastinetta.

██████████ *asiakumppaneineen* on antamassaan vastineessa esittänyt muun ohella, että valitus ja koko hakemus pitäisi hylätä.

Etelä-Suomen aluehallintovirasto on antanut lausunnon.

Väylävirasto on ilmoittanut, ettei se anna asiassa vastinetta.

Liikenne- ja viestintävirasto Traficom on ilmoittanut, ettei sillä ole lausuttavaa valituksen johdosta eikä näe tarvetta muuttaa vesilain mukaisessa menettelyssä annettua lausuntoa.

Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue on antamassaan vastineessa esittänyt muun ohella, että vedenlaadun pitkäaikaisarjojen perusteella Gullkronan merialueen tilassa on havaittavissa selvä heikkenevä suuntaus. Biologisista muuttujista a-klorofyllipitoisuus on ollut vuosina 2012–2022 keskimäärin 4,6 µg/l. Se on kaksi kertaa suurempi kuin hyvän/tyydyttävän ekologisen tilan raja (2,3 µg/l). Pensarin Taimenen nykyisen kalankasvatuksen kokonaisfosforikuormituksen osuus on Gullkronan selän ulkosaaristoalueen vesimuodostumassa nykyisellään 3,7 % ja suunnitellun laajennuksen jälkeen 6,4 %. Rakkohaurun ja simpukoiden viljelyyn perustuva ravinteiden sitominen perustuu teoreettisiin laskelmiin, eikä sen tehokkuudelle tai hyödyille ole tässä vaiheessa vielä osoitettu tieteellistä paikkansapitävyyttä Itämeren olosuhteissa. Ympäristönsuojelulaki ei tunne käsitettä kompensatio. Lisäksi rakkohaurun ja simpukoiden viljely on esitetty hakemuksessa vain yleisellä tasolla mainintana. Tarkemmat tiedot niiden toteutumisesta ja aikataulusta puuttuvat. Kalankasvatuksen ravinnekuormituksen vesistövaikutukset ovat aivan samanlaisia huolimatta siitä käytetäänkö Itämerirehua vai tavallista kalanrehua.

Virtaus- ja vedenlaatumallinnuksen tuottamien fosforin ja typen pitoisuuslisäystulosten paikkansa pitävyttä on usein hankala varmentaa. Malleilla on käytännössä pystytty laskemaan kalankasvatuksen kuormituksesta aiheutuvien hetkellisten päästölisäysten laimentumista ulappa-alueiden vesimassoihin. Malleihin sisältyy vain aineiden lisäykset ja niiden häviäminen joko kulkeutumalla pois tutkittavalta alueelta tai sedimentoitumalla. Virtaus- ja vedenlaatumalleilla voidaan siis tarkastella kuormituksen aiheuttamia lyhytaikaisia ja hetkellisiä ravinnelisäyksiä ja niistä laskettuja klorofyllipitoisuuksia vaikutusalueella, mutta ei niiden kumulatiivisia vaikutuksia eikä ekologisia vasteita.

Paraisten kaupungin rakennus- ja ympäristölautakunta Paraisten kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisena on vastineessaan esittänyt, että Pensarin Taimen Oy:lle myönnettäisiin ympäristö- ja vesitalouslupa yrityksen alkuperäisen hakemuksen mukaisesti, koska viljelypaikka on vesiympäristöolosuhteiden puolesta erityisen hyvin viljelyyn soveltuva. Vesiviljelyn sijainninhjaussuunnitelman mukaan Gulskär soveltuu jopa 400 000–600 000 kg/a suuruisen kalanviljelylaitoksen sijoituspaikaksi. Sen lisäksi Pensarin Taimenen hanke on Valtioneuvoston vuonna 2021 hyväksymän Kotimaisen kalan edistämishjelman tavoitteiden mukainen. Ohjelman tavoitteiden saavuttaminen edellyttää paitsi luonnonkalan kalastuksen elvyttämistä myös ”kotimaisen kalankasvatusvolyymin merkittävää kasvua”.

Pensarin Taimen Oy on antanut vastaselityksen.

Hallinto-oikeuden ratkaisu

1. Hallinto-oikeus jättää tutkimatta [REDACTED] ja asiakumppanien vastineessa esitetyn vaatimuksen Pensarin Taimen Oy:n hakemuksen hylkäämisestä.
2. Hallinto-oikeus hylkää valituksen.

Perustelut

1. Myöhään tullut vaatimus

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun 13 §:n 2 momentin mukaan valitus on tehtävä kirjallisesti 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Mainitun lain 81 §:n 2 momentin 5 kohdan mukaan tuomioistuimien jättää valituksen tutkimatta, jos valitusta ei ole tehty määräajassa.

Vesilain 11 luvun 22 §:n 1 momentin mukaan lupaviranomaisen on annettava hakemusasiana koskeva päätös tiedoksi julkisella kuulutuksella noudattaen, mitä hallintolain 62 a §:ssä säädetään.

Hallintolain 62 a §:n 3 momentin mukaan julkisella kuulutuksella tiedoksi annetun asiakirjan tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen seitsemäntenä päivänä kyseisestä julkaisemisajankohdasta.

[REDACTED] asiakumppaneineen on vastineesta tarkemmin ilmenevällä tavalla esittänyt vaatimuksen hallinto-oikeudessa. Vaatimuksessa on asiallisesti kyse siitä, että vastineen antajat vaativat aluehallintoviraston päätöksen kumoamista ja Pensarin Taimen Oy:n lupahakemuksen hylkäämistä. Asiakirjoista ilmenevästi valituksenalaisen aluehallintoviraston päätöksen valitusaika on päättynyt 28.10.2022. [REDACTED] ja asiakumppanien vastine vaatimuksineen on saapunut hallinto-oikeudelle 28.12.2022 eli valitusajan päättymisen jälkeen.

Edellä lausutun perusteella [REDACTED] asiakumppaneineen valitusajan jälkeen tekemä vaatimus on jätettävä myöhässä tehtynä tutkimatta. Heidän kirjelmänsä on muilta osin otettu huomioon asiassa annettuna vastineena.

2. Pääasia

Sovelletut oikeusohjeet

Ympäristönsuojelulain 11 §:n 1 momentin mukaan ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttava toiminta on mahdollisuuksien mukaan sijoitettava siten, että toiminnasta ei aiheudu pilaantumista tai sen vaaraa ja pilaantuminen voidaan ehkäistä.

Saman pykälän 2 momentin mukaan toiminnan sijoituspaikan soveltuvuutta arvioitaessa on otettava huomioon toiminnan 1) luonne, kesto, ajankohta ja vaikutusten merkittävyys sekä pilaantumisen todennäköisyys ja onnettomuusriski, 2) vaikutusalueen herkkyys ympäristön pilaantumiselle, 3) merkitys elinympäristön terveellisyyden, ja viihtyisyyden kannalta, 4) sijoituspaikan ja vaikutusalueen nykyinen ja oikeusvaikutteisen kaavan osoittama käyttötarkoitus ja 5) muut mahdolliset sijoituspaikat alueella.

Ympäristönsuojelulain 20 §:n 1) kohdan mukaan ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavassa toiminnassa on periaatteena, että menetellään toiminnan laadun edellyttämällä huolellisuudella ja varovaisuudella ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi sekä otetaan huomioon toiminnan aiheuttaman pilaantumisen vaaran todennäköisyys, onnettomuusriski sekä mahdollisuudet onnettomuuksien estämiseen ja niiden vaikutusten rajoittamiseen (varovaisuus- ja huolellisuusperiaate).

Ympäristönsuojelulain 48 §:n 2 momentin mukaan ympäristölupa on myönnettävä, jos toiminta täyttää tämän lain ja jätelain sekä niiden nojalla annettujen säännösten vaatimukset.

Ympäristönsuojelulain 49 §:n 1–5 kohtien mukaan ympäristöluvun myöntäminen edellyttää, ettei toiminnasta, asetettavat lupamääräykset ja toiminnan sijoituspaikka huomioon ottaen, aiheudu yksinään tai yhdessä muiden toimintojen kanssa 1) terveyshaittaa, 2) merkittävää muuta 5 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua seurausta tai sen vaaraa, 3) 16–18 §:ssä kiellettyä seurausta, 4) erityisten luonnonolosuhteiden huonontumista taikka vedenhankinnan tai yleiseltä kannalta tärkeän muun käyttömahdollisuuden vaarantumista toiminnan vaikutusalueella tai 5) eräistä naapurisuhteista annetun lain 17 §:n 1 momentissa tarkoitettua kohtuutonta rasisusta.

Ympäristönsuojelulain 5 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan ympäristön pilaantumisella tarkoitetaan sellaista päästöä, jonka seurauksena aiheutuu joko yksin tai yhdessä muiden päästöjen kanssa a) terveyshaittaa, b) haittaa luonnolle ja sen toiminnoille, c) luonnonvarojen käyttämisen estymistä tai melkoista vaikeutumista, d) ympäristön yleisen viihtyisyyden tai erityisten kulttuuriarvojen vähentymistä, e) ympäristön yleiseen virkistyskäyttöön soveltuvuuden vähentymistä, f) vahinkoa tai haittaa omaisuudelle taikka sen käytölle tai g) muu näihin rinnastettava yleisen tai yksityisen edun loukkaus.

Ympäristönsuojelulain 51 §:n 1 momentin mukaan ympäristöluvassa on 49 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettujen seurauksien merkittävyyttä arvioitaessa otettava huomioon, mitä vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain (1299/2004) mukaisessa vesienhoitosuunnitelmassa tai merenhoitosuunnitelmassa esitetään toiminnan vaikutusalueen vesien ja meriympäristön tilaan ja käyttöön liittyvistä seikoista.

Ympäristönsuojelulain 52 §:n 1 momentin mukaan ympäristöluvassa on annettava tarpeelliset määräykset 1) päästöistä, päästöraja-arvoista, päästöjen ehkäisemisestä ja rajoittamisesta sekä päästöpaikan sijainnista, 2) maaperän ja pohjavesien pilaantumisen ehkäisemisestä, 3) jätteistä sekä niiden määrän ja

haitallisuuden vähentämisestä, 4) toimista häiriö- ja muissa poikkeuksellisissa tilanteissa, 5) toiminnan lopettamisen jälkeisestä alueen kunnostamisesta ja päästöjen ehkäisemisestä sekä muista toiminnan lopettamisen jälkeisistä toimista, 6) muista toimista, joilla ehkäistään tai vähennetään ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa.

Saman pykälän 2 momentin mukaan, jos 1 momentin mukaisilla määräyksillä muussa kuin teollisessa toiminnassa tai energiantuotannossa ei toiminnan luonteesta johtuen voida riittävästi ehkäistä tai vähentää ympäristöhaittoja, voidaan luvassa antaa tarpeelliset määräykset tuotantomäärästä, -energiasta tai tuotannossa käytettävästä ravinnosta.

Saman pykälän 3 momentin mukaan lupamääräyksiä annettaessa on otettava huomioon toiminnan luonne, sen alueen ominaisuudet, jolla toiminnan vaikutus ilmenee, toiminnan vaikutus ympäristöön kokonaisuutena, ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi tarkoitettujen toimien merkitys ympäristön kokonaisuuden kannalta sekä tekniset ja taloudelliset mahdollisuudet toteuttaa nämä toimet. Päästöraja-arvoa sekä päästöjen ehkäisemistä ja rajoittamista koskevien lupamääräysten tulee perustua parhaaseen käyttökelpoiseen tekniikkaan. Lupamääräyksissä ei kuitenkaan saa velvoittaa käyttämään vain tiettyä tekniikkaa. Lisäksi on tarpeen mukaan otettava huomioon energian ja materiaalien käytön tehokkuus sekä varautuminen onnettomuuksien ehkäisemiseen ja niiden seurausten rajoittamiseen.

Asiassa saatu selvitys

Toiminta ja sen ympäristö

Hakemuksen tarkoituksena on keskittää olemassa olevien Gulskärin ja Svinön kalankasvatussyksiköiden (Etelä-Suomen aluehallintoviraston päätökset 9.2.2013 nro 25/2013/2 ja 19.12.2013 nro 286/2013/2) tuotanto Gulskärin uudelle laitokselle. Suunniteltu laitospaikka sijaitsee noin 100 m nykyisen Gulskärin laitospaikan länsipuolella. Lisäksi lupaa on haettu lupaa kalojen talvisäilytykseen Svinön salmessa. Samalla vuosittaista kasvatusmäärää haetaan lisättäväksi 150 tonnista 300 tonniin.

Voimassa olevan Gulskärin kasvattamon ympäristöluvan nro 25/2013/2 mukaisesti kirjolohta kasvatetaan kiinteistön Mellangård RN:o 1:36 vesialueella sekä kalaa talvisäilytetään Svinön koillispuolella olevalla kiinteistöllä Mellangård RN:o 1:32. Tärkeimmät kalankasvatustoimintaa rajoittavat ja ohjaavat lupamääräykset ovat seuraavat: Gulskärin kasvattamolla kasvatusalaiden pinta-ala on enintään 560 m². Rehu saa sisältää vuosittain fosforia enintään 490 kg ja typpeä enintään 3 000 kg. Tämä vastaa noin 55 000 kg lisäkasvua vuodessa. Talvisäilytysalueella Svinön salmessa käytettävä rehu saa vuosittain sisältää enintään 24 kg fosforia ja enintään 180 kg typpeä. Talvisäilytettävä kalamäärä saa olla enintään 60 000 kg. Talvisäilytykseen käytettävien verkkoalaiden yhteenlaskettu pinta-ala saa olla enintään 560 m². Lupa on voimassa 31.12.2022 saakka tai kunnes valituksenalainen päätös tulee

lainvoimaiseksi kuitenkin siten, että toimintaa ei saa harjoittaa Gulskärin vanhalla laitoksella, jos toiminta korvaavan laitoksen osalta aloitetaan valmistelu- ja aloittamisluvalla Gulskärin laitoksella kasvatetaan pääasiassa kirjolohta istukaskaloiksi.

Voimassa olevan Svinön kasvattamon ympäristöluvan nro 286/2013/2 mukaisesti kirjolohta kasvatetaan kiinteistöön 445-582-1-36 kuuluvalla vesialueella Svinön saaren pohjoispuolella. Tärkeimmät kalankasvatustoimintaa rajoittavat ja ohjaavat lupamääräykset ovat seuraavat: Kasvatusalaiden pinta-ala on enintään 1 100 m². Rehu saa sisältää vuosittain fosforia enintään 860 kg ja typpeä enintään 6 700 kg. Tämä vastaa noin 100 000 kg lisäkasvua vuodessa. Lupa on voimassa 31.12.2022 saakka. Svinön laitoksella kasvatetaan pääasiassa kirjolohta istukaskaloiksi.

Suunniteltu korvaava kasvatusalue sijaitsee Paraisten kaupungin alueella Saaristomerellä Gullkronanselän pohjoisosassa Gulskär-nimisen saaren länsipuolella. Gulskärin saareen on kasvatusalueelta matkaa noin 500 m. Kalojen talvisäilytysalue sijaitsee Svinön salmessa. Kasvatusalueella vesisyvyys on noin 20–24 m. Alueen ympärillä on yhtenäinen ja laaja syvämpi alue. Vesimassa on alueella suuri ja veden vaihtuvuus on todennäköisesti ainakin kohtalainen. Svinön salmessa vesisyvyys on alle 10 m. Tuotannossa keskitytään pääsääntöisesti kirjolohen poikasten ensimmäisen merikesän kasvatukseen (30–100 grammasta 400–800 grammaan). Kalat siirretään muille Nordic Trout Ab:n laitoksille ruokakalan tuotantoon sekä myytäväksi alueen muille kasvattajille.

Gulskärin laitos koostuu kymmenestä verkkoaltaasta, joiden yhteenlaskettu pinta-ala on 3 890 m² ja tilavuus 19 470 m³. Alaiden syvyys on 5 m. Kunkin altaan ympärysmitta on 70 m.

Hankealueen kuormitus ja veden laatu

Hakemuksen mukaan Svinön laitoksen päästöt ovat vuosina 2014–2020 olleet keskimäärin noin 413 kg fosforia ja 3 691 kg typpeä vuodessa. Gulskärin laitoksen päästö on samalla ajanjaksolla ollut keskimäärin noin 224 kg fosforia ja 1 954 kg typpeä vuodessa. Samalla ajanjaksolla Svinön keskimääräinen lisäkasvu on ollut 96 742 kg/a, käytetty rehumäärä 97 722 kg/a, rehun fosfori 800 kg/a ja rehun typpi 6 352 kg/a. Gulskärin keskimääräinen lisäkasvu on ollut 52 738 kg/a, käytetty rehumäärä 52 433 kg/a, rehun fosfori 437 kg/a ja rehun typpi 3 465 kg/a.

Gullkronan selällä alueen veden laatuun vaikuttavat merkittävästi virtausten mukana Suomenlahdelta ja muualta Itämereltä tulevat ravinteet. Paikallisia kuormittajia on vain vähän ja pistekuormituksesta suurin osa on peräisin kalankasvatuksesta. Paimionjoen tuoman kuormituksen vaikutusta on havaittavissa alueen koillisosassa. Ilmalaskeuman merkitys on keskeinen typpikuormituksessa. Myös sisäisellä kuormituksella on merkitystä rehevyyden ylläpitäjänä. Muut Gullkronan selällä toimivat kalankasvatuslaitokset ovat Haverön Lohi Oy:n kolme laitosta ja Gullkronan

Lohi Oy:n laitos. Vuonna 2019 laitoksilla tuotettu kalamäärä oli yhteensä 304 000 kg ja ravinnekuormitus 1 317 kg fosforia ja 12 487 kg typpeä.

Vuosien 2016–2020 tarkkailutulosten perusteella Gulskärin ympäristössä pintaveden kokonaistypipitoisuudet ovat vaihdelleet tasolla 260–370 µg/l ja kokonaisfosforipitoisuudet tasolla 21–27 µg/l. Svinön lähellä ravinnepitoisuudet ovat olleet vastaavasti tasolla 250–420 µg/l typpeä ja 21–33 µg/l fosforia. Tulosten perusteella Gulskärin lähialueella ja hieman kauempana olevilla asemilla vedenlaatuero ovat olleet pieniä. Suurimmat pitoisuudet tarkkailuaineistossa on mitattu Svinön salmessa elokuussa 2016. Pohjan läheisessä vesikerroksessa fosforipitoisuudet ovat olleet jonkin verran suurempia kuin pinnassa.

Yleisen rehevyystasoluokituksen mukaan vesi on alueen tarkkailupisteiden pintavedessä vuosina 2016–2020 ollut fosforipitoisuuksien (22–25 µg/l) ja a-klorofyllipitoisuuksien (3,6–4,4 µg/l) perusteella pääosin lievästi rehevää. Typen pitoisuustaso on ollut melko karu (310–340 µg/l). Pintavesien ekologisen tilan luokituksessa käytettävien kokonaisravinteiden raja-arvojen perusteella tarkkaillun merialueen tila on ollut lähinnä tyydyttävä, joskin typipitoisuudet ovat osin hyvällä tasolla.

Tuottavan kerroksen kasviplanktonin a-klorofyllipitoisuudet ovat vaihdelleet alueella pääosin tasolla 2–5 µg/l, mutta hieman suurempia pitoisuuksia mitattiin kesinä 2017 ja 2018. Elokuussa 2018 kalankasvatuksen vaikutusta oli havaittavissa välittömän lähialueen korkeampina a-klorofyllipitoisuuksina. Muutoin selkeitä vaikutuksia ei a-klorofyllin osalta ole nähtävissä. Rehevyystasoluokituksen mukaan vesi on ollut a-klorofyllipitoisuuksien perusteella lähinnä lievästi rehevää. Ekologisen luokituksen mukaan klorofyllipitoisuudet ovat pääosin tyydyttävällä tasolla.

Vuoden 2019 päällyslievätutkimuksessa Svinön tuntumassa oli 7 asemaa, joiden keskiarvot olivat 0,54–3,8 mg/m². Kolmella lähiasemalla keskiarvo oli 1,4–3,8 mg/m². Lähimmällä vertailuasemalla sekä kauempana idässä tulos oli samaa luokkaa, mutta kauempana vertailuasemilla lännessä ja pohjoisessa keskiarvo oli <1 mg/m². Tulosten perusteella Svinön salmessa sijaitsevalla yhdellä lähiasemalla saattoi tuntua laitoksen vaikutusta.

Gulskärin alueen viiden aseman keskiarvot olivat 0,6–1,2 mg/m². Kokonaisuutena Gulskärissä oli tutkimuksen alimmat keskiarvot, sillä viidestä asemasta neljällä keskiarvo oli hyvin pieni (<1 mg/m²). Korkein keskiarvo oli laitoksen länsipuolella. Verrattuna laitoksen lähellä oleviin vertailuasemiin vaikutus näkyi enintään hyvin lievänä. Eroa ei kuitenkaan ollut kauempana laitosalueista oleviin vertailuasemiin.

Pidemmällä aikavälillä tarkasteltuna ravinne- ja a-klorofyllipitoisuuksien vaihtelu on ollut alueella vuoden 2015 jälkeen hieman aiempaa vähäisempää. Selkeitä muutossuuntia alueen vedenlaadussa ei ole nähtävissä.

Rakkohaurun (*Fucus vesiculosus*) esiintymistä on tarkkailtu vuonna 2017. Hankealueen vaikutusalueella sijaitsee velvoitetarkkailun kolme

kasvillisuuslinjaa: Gullskärin luoteispuolella, Svinön pohjoispuolella ja Pensarin länsipuolella.

Rannikkovesissä makrofyttikasvuston ekologista tilaa arvioidaan yhtenäisen rakkohauruvyöhykkeen alakasvurajan perusteella. Gulskärin linjapaikan rakkoleväkasvuston alaraja ulottui 2,1 m syvyyteen ja tila arvioitiin välttävaksi. Svinön pohjoispuolella ei esiintynyt yhtenäistä rakkolevävyöhykettä, joten ekologista tilaa ei voitu arvioida. Pensarin linjapaikalla rakkohaurun alakasvuraja ulottui ainoastaan 1,2 m syvyyteen ja tila arvioitiin huonoksi.

Näkösyvyys ja sitä heijasteleva rakkohauruvyöhykkeen kasvusyvyys ilmentävät koko Gullkronan selän alueella välttävää tilaa, mihin vaikuttaa ensisijaisesti Saaristomeren ja Itämeren yleinen tila ja kokonaiskuormitus. Alueella tehdyn rakkohaurukartoituksen perusteella kalankasvatuksella voi olla vaikutusta läheisiin rakkohauruvyöhykkeisiin, mutta epävarmuutta tarkasteluun aiheuttaa laitosten lähellä sijaitsevien ja kontrollilinjojen pohjan erilainen laatu ja topografia.

Velmu-mallinnusten perusteella alueella esiintyy potentiaalisia haurupohjia, punaleväpohjia ja suursimpukkapohjia. Vaikutukset vedenalaiseen luontoon ja elinympäristöihin ovat hakemuksen mukaan lieviä ja paikallisia. Hankealueella tai sen välittömässä läheisyydessä ei sijaitse suojelualueita.

Pohjaeläimistö

Gulskärin ympärillä on kalankasvatuslaitosten hyväksytyssä velvoitetarkkailuohjelmassa kuusi pohjaeläimistön tutkimusasemaa syvyysalueella 23–33 m. savilieju- tai savipohjaisella alueella. Svinön alueella on kolme asemaa syvyysalueella 14–16 m saviliejupohjalla. Gulskärin ympäristön pohjaeläinasemia on seurattu vuosina 2012 sekä 2018 ja Svinön (Pensar) asemien pohjaeläimistön tilaa vuodesta 1991 lähtien.

Gulskärin asemien pohjaeläimistö koostuu sekä herkistä että toleranteista lajeista. Näytteenottoaikoilta on molempina tarkkailuvuosina havaittu raakkuäyriäisiä (*Ostracoda*), makkaramatoja (*Halicryptus spinulosus*), amerikansukajalkaisia (*Marenzelleria sp.*), *Tubificidae*-harvasukasmatoja, valko- ja merivalkokatkoja (*Monoporeia affinis* ja *Pontoporeia femorata*) sekä liejusimpukoita (*Macoma balthica*). Yleisiä olivat myös liejusukajalkainen (*Harmothoe sarsi*), *Procladius*-suvun surviaissääskentoukat ja suippokotilot (*Hydrobia spp.*). Lajimäärä on ollut 11–14 ja yksilömäärä noin 1 700–14 100 yksilöä/m². Valkokatkojen ja raakkuäyriäisten tiheydet olivat kasvaneet vuodesta 2012 vuoteen 2018, joten Gulskärin alueella pohjaeläimistön tila vaikuttaa kohentuneen. Kaikkien näyteasemien ekologinen tila oli BBI-indeksin perusteella vuonna 2018 erinomainen. Vuoden 2012 aineistosta ei ole laskettu ekologista tilaa. Leppäkosken (1975) laatiman luokituksen mukaisesti pohjien tila arvioitiin terveeksi kaikilla muilla asemilla paitsi laitoksen kaakkoispuolen asemalla, jossa tila arvioitiin puoliterveeksi.

Svinön asemien lajisto on ollut pääosin samankaltaista kuin Gulskärin ympäristössä, joskin herkkiä lajeja kuten raakkuäyriäisiä sekä katkoja on

esiintynyt vähemmän. Lajimäärät ovat vaihdelleet 10–15, yksilömäärä noin 1 600–1 800 yksilöä/m². Alueelta löydettiin uutena lajina *Laonome*-monisukasmatoa, joka on vieraslaji Itämeressä. Pohjaeläimistön tila luokiteltiin erinomaiseksi BBI-indeksin perusteella, vaikka erittäin herkkien lajien osuus oli pieni. Pohjien likaantumislukituksen perusteella pohja on puoliliikaantunut ja vertailuasemalla puoliterve/puoliliikaantunut. Likaantumista indikoi muun muassa reheviä oloja suosivat *Limnodrilus*-toukat.

Merenhoito ja vesienhoito

Hankealue vaikutusalueineen sijoittuu kahden vesimuodostuman alueelle, jotka ovat Paraisten ja Nauvon välinen vesialue (3_Lv_011 Rannikko) ja Gullkronan selän ulkosaaristoalue (3_Lu_040 Rannikko), jolle varsinainen laitosalue sijoittuu. Paraisten ja Nauvon välinen vesialue on tyypiltään lounainen välisaaristo ja sen ekologinen tila on kokonaisluokitukseltaan tyydyttävässä tilassa kolmannen vesienhoitokauden luokituksen mukaisesti. Gullkronan selän ulkosaaristoalueen vesimuodostuma on tyypitelty lounaisen ulkosaariston tyyppiin kuuluvaksi ja sen ekologinen tila on kokonaisluokitukseltaan samoin tyydyttävässä tilassa. Kummankin vesimuodostuman tila luokiteltiin tyydyttäväksi myös toisella vesienhoitokaudella.

Vesienhoidon ja merenhoidon lähtökohdat ja tavoitteet ovat varsin yhteneväisiä. Rannikkovesien tilan arvioinnit ja seurannat on pyritty sovittamaan yhteen vesienhoidon ja merenhoidon suunnitelmissa. Kokonaisuutena Itämeren tila on hyvää heikompi, mutta eri osa-alueiden ja laatutekijöiden tila poikkeaa toisistaan. Rehevöitymisen osalta yksikään Suomen avomeri- tai rannikkovesialueista ei ole hyvässä tilassa.

Hankkeen vaikutukset

Laajennushankkeen vaikutuksia kokonaisravinteisiin ja a-klorofylliin (levämäärään) mallinnettiin Suomen ympäristökeskuksen toimesta FICOS-ravinnekuormitusmallilla. FICOS käyttää nykyisen kuormituksen arviointiin saatavissa olevaa kuormitustietoa pistekuormittajista, valuma-alueelta, pohjan sisäisestä kuormituksesta sekä alueelle vesimassojen mukana tulevasta avomerikuormituksesta. Malli on kehitetty vesien- ja merenhoidon työkaluksi Suomen ympäristökeskuksessa yhteistyössä muun muassa Ilmatieteen laitoksen merten virtausmallinnuksen kanssa.

Kokonaisravinteiden sekä a-klorofyllin nykyinen pitoisuustaso on alueella tyydyttävä. Mallinnuksen perusteella ravinnepitoisuuksien lisäykset jäävät heinä-syyskuussa niin pieniksi, että niiden vaikutus ravinnetasoihin ja leväkasvuun on etenkin vesimuodostumatasolla hyvin vähäinen. Suppeammallakin tarkastelualueella 300 tonnin vuosituoannon vaikutus jää tasolle 0,5-2 % verrattuna hyvän ja tyydyttävän tilan raja-arvoihin. Ravinnepitoisuuslisäykset ovat pääosin niin pieniä, että niitä ei voida juurikaan analyttisesti todeta eikä erottaa muista alueen vedenlaadunvaihtelua aiheuttavista tekijöistä. Myöskään Gulskärin nykyisen kasvatustoiminnan

ravinnekuormituksen aiheuttamia vaikutuksia ei ole erotettavissa muista ravinnepitoisuuksien vaihteluun vaikuttavista tekijöistä.

Alueen pohjaeläimistön tila on ekologisen tilaluokituksen mukaan nykyisellään hyvä tai erinomainen ja Gulskärin nykyisen kalankasvatustoiminnan vaikutukset lähialueen pohjaeläimistöön ovat vähäisiä. Tuotannon lisäämisen laimentumisolosuhteiltaan suhteellisen hyvällä Gulskärin kasvatuspaikalla ei arvioida heikentävän alueen pohjien tilaa.

Näkösyvyys ja sitä heijasteleva rakkohauruvyöhykkeen kasvusyvyys ilmentävät koko Gullkronan selän alueella välttävää tilaa mihin vaikuttaa ensisijaisesti Saaristomeren ja Itämeren yleinen tila ja kokonaiskuormitus. Alueella tehdyn rakkohaurukartoituksen perusteella kalankasvatuksella voi olla vaikutusta läheisiin rakkohauruvyöhykkeisiin, mutta epävarmuutta tarkasteluun aiheuttaa laitosten lähellä sijaitsevien ja kontrollilinjojen pohjan erilainen laatu ja topografia.

Kokonaisuutena tuotannon keskittämisen nykyisen Svinön kasvatuspaikan sijaan Gulskärin laimentumisolosuhteiltaan paremmalle alueelle arvioidaan vähentävän vaikutuksia suhteessa kalantuotannon volyymiin.

Toiminnassa käytetään vähäisiä määriä kemikaaleja kuten kalankasvatustoiminnassa käytettäväksi hyväksytyjä desinfiointiaineita ja antifouling-aineita verkkoaltaiden värjäykseen. Kalankasvatustoiminnasta ei aiheudu sellaista haitta-ainekuormitusta, jolla olisi vaikutusta vesien kemialliseen tilaan.

Hankealueella tai sen välittömässä läheisyydessä ei sijaitse Natura 2000 -verkostoon kuuluvia kohteita tai luonnonsuojelualueita, joten kyseisille alueille ei aiheudu vaikutuksia. Alueella esiintyy suojeltavia vedenalaisia luontotyyppisiä kuten riuttoja ja haurupohjia. Vaikutukset niihin arvioidaan lieviksi ja paikallisiksi eikä kasvatustoiminnalla arvioida olevan merkittävää vaikutusta alueen ekologiseen tilaan eikä sitä kautta muuhun vedenlaiseen luontoon tai suojelualueisiin laajemmin.

Myöskään talvisäilytyksen aikaisilla vähäisellä ravinnekuormituksella ei arvioida olevan vaikutusta vesistön ekologiseen tilaan eikä sitä kautta muuhun luontoon tai suojelualueisiin.

Oikeudellinen arviointi

Valituksenalaisessa aluehallintoviraston päätöksessä on katsottu lupa voitavan myöntää hakemuksessa esitetyn 300 t vuotuisen lisäkasvun sijasta noin 170 t vuotuiselle lisäkasvulle, joka on jonkin verran enemmän kuin Gulskärin ja Svinön kasvatuslaitosten nykyisen lupien yhteenlaskettu kasvatusmäärä 150 t vuodessa. Lisäkasvun rajoittaminen perustuu asiassa saatujen selvitysten, lausuntojen, käytettävissä olevien tietojen sekä varovaisuusperiaatteen perusteella tehtyyn kokonaisarvioon.

Kalankasvatuksen keskittäminen hakemuksen mukaisesti muuttaa kuormituksen painopistettä siten, että kuormitus lisääntyy Gulskärin kasvatuspaikan läheisellä merialueella. Korvattavalle Svinön kalankasvatuspaikalle jää ainoastaan talvisäilytyksen kuormitus ja kuormitus vähentyy Svinön salmessa. Kun kasvatustoiminta siirretään valituksenalaisella päätöksellä rajoitetun suuruisesti Svinöstä Gulskäriin, kasvavat Gulskärin kasvatuspaikalla päästöt Gulskärin nykyisen luvan mukaiseen laskennalliseen päästöön verrattuna sekä fosforin että typen osalta noin 2,8 kertaisiksi. Vastaavasti Svinön kasvatus- ja talvisäilytyspaikalla päästöt laskevat nykyisten lupien mukaiseen laskennalliseen päästöön verrattuna alle kolmannekseen nykyisestä. Toiminnan laajentaminen lupahakemuksessa ja valituksessa vaaditun laajuiseksi kasvattaisi Gulskärin sijaintipaikan ravinnepäästöt laskennallisesti lähes 6-kertaiseksi nykyiseen verrattuna. Molemmissa laskelmissa on oletuksena, että marraskuun rehun käyttö ja kuormitus tapahtuu Gulskärin kasvatuspaikalla. Todellisuudessa jouston mahdollistama kuormitus jakaantuu Gulskärin ja Svinön kesken, tai kohdistuu vain toiseen sijaintiin.

Hallinto-oikeus on luvan myöntämisen edellytyksiä arvioidessaan ottanut huomioon tarkkailutuloksiin perustuvat nykyisten laitosten vaikutukset, vesialueen tilan Gulskärin laitoksen alueella, mallinnuksella arvioidut pitoisuuslisät ja niiden vaikutuksen levätuotantoon, laitoksen sijoittamisalueen soveltuvuuden kansallisen vesiviljelyn sijainninhjaussuunnitelman kriteereillä, vaikutukset luonnonsuojelualueisiin sekä vesienhoito- ja merenhoitosuunnitelman tavoitteet. Hallinto-oikeus toteaa lisäksi, että Gullkronan selällä toimii Gulskärin kalankasvattamon läheisyydessä noin 4–8 km:n etäisyydellä yhteensä neljä muuta kalankasvattamo (Haverön Lohi Oy:n kolme laitosta ja Gullkronan Lohi Oy), joiden ravinnekuormitus kohdistuu samaan Gullkronan vesimuodostumaan. Valituksessa esitetyn laajuinen toiminta lisäisi merkittävästi Gullkronan vesimuodostumaan kalankasvatuksesta aiheutuvia päästöjä.

Kansallinen vesiviljelyn sijainninhjaussuunnitelma on maa- ja metsätalousministerin ja ympäristöministerin 21.5.2014 hyväksymä. Se perustuu valtioneuvoston periaatepäätöksellä hyväksymään kansalliseen vesiviljelyohjelmaan. Suunnitelmassa esitetty ei ole lupaharkintaa sitovaa, mutta hallinto-oikeus katsoo, että se voidaan ottaa osaltaan selvityksenä huomioon harkittaessa luvan myöntämisen edellytyksiä hakemuksen mukaiselle paikalle. Suunnitelmassa todetaan muun muassa, että tuotantoa voidaan Saaristomeren välisaaristossa ja ulkosaaristossa keskittää virtaaviin paikkoihin ja ulommas sellaisiin paikkoihin, joissa on saarien antamaa tuulisuojaa. Välisaariston selät ovat niin syviä ja laajoja, että kuormitus laimenee isolle vesialueelle. Pääsääntöisesti keskitettävät laitokset tulee sijoittaa yli 20 metriä syville vesialueille.

Hallinto-oikeus toteaa, että valituksessa esitetyillä kompensatiomenetelmillä kuten Itämeren rehun käytöllä tai ravinteita sitovia simpukoita viljelemällä ja koeluontoisella rakkohaurun kasvattamisella ei ole oikeudellista merkitystä asiaa ratkaistaessa, vaikka niitä sinänsä on pidettävä ravinnekuormituksesta aiheutuvien haitallisten vaikutusten vähentämisen kannalta myönteisinä.

Hallinto-oikeus toteaa lisäksi, että Gulskärin laitoksen nykyisenlaajuisen toiminnan vaikutustarkkailussa merialueen tilaan havaittujen vähäisten vaikutusten perusteella ei voida etukäteen luotettavasti päätellä, etteikö lupahakemuksen laajuisesta moninkertaisesti laajemman kalankasvatustoiminnan päästöistä voisi aiheutua Gulskärin merialueen tilaa heikentäviä vaikutuksia.

Asiassa saadun selvityksen perusteella hallinto-oikeus pitää aluehallintoviraston arvioinnin lopputulosta oikeana eikä päätöstä ole syytä muuttaa valituksessa esitetyillä perusteilla.

Asiassa ei ole ilmennyt tarvetta puuttua myönnettyyn valmistelulupaan tai toiminnan aloittamislupaan.

Sovelletut oikeusohjeet

Perusteluissa mainitut

Julkinen kuulutus

Päätös on annettu julkisella kuulutuksella.

Päätöksestä ilmoittaminen

Paraisten kaupunginhallituksen on viipymättä julkaistava tieto tätä päätöstä koskevasta kuulutuksesta kuntalain 108 §:n mukaisesti. Tiedon kuulutuksen julkaisemisesta tulee olla nähtävillä vähintään sen ajan, jonka kuluessa päätökseen saa hakea muutosta.

Muutoksenhaku

Tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Valituskirjelmä on toimitettava korkeimpaan hallinto-oikeuteen 30 päivän kuluessa hallinto-oikeuden päätöksen tiedoksisaannista eli **viimeistään 3.7.2024**.

Valitusosoitus on liitteenä HallJK (01.20).

Hallinto-oikeuden kokoonpano

Asian ovat ratkaisseet lainoppineet hallinto-oikeustuomarit Sinikka Kangasmaa ja Patrick Sahlström, tekniikan alan hallinto-oikeustuomari Lasse Käsälä sekä luonnontieteiden alan hallinto-oikeustuomari Jaakko Tuhkanen.

Esittelijä Pirjo Pentinmäki

Tämä päätös on sähköisesti varmennettu hallinto-oikeuden
asianhallintajärjestelmässä.

Jakelu**Päätös**

Pensarin Taimen Oy, oikeudenkäyntimaksu 270 euroa
(*Oikaisuvaatimusohje ilmenee hallinto-oikeuden päätöksen oikeudenkäyntimaksua koskevasta liitteestä.*)

Asiamies ja prosessiosoite:

Asianajaja [REDACTED], Borenius Asianajotoimisto Oy

Paraisten kaupungin ympäristönsuojeluviranomainen

Paraisten kaupungin terveydensuojeluviranomainen

Paraisten kaupunginhallitus

Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus /
Kalatalousryhmä

Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus /
Ympäristö ja luonnonvarat

[REDACTED] ja asiakumppanit

Väylävirasto

Liikenne- ja viestintävirasto (Traficom)

Metsähallitus

Etelä-Suomen aluehallintovirasto,
Ympäristölupavastuualue

Suomen ympäristökeskus

Tuomioistuimen yhteystiedot

Vaasan hallinto-oikeus
Korsholmanpuistikko 43, 4 krs (PL 204), 65101 Vaasa
Sähköposti: vaasa.hao@oikeus.fi
Puh.: 029 56 42780

Hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelu:
<https://asiointi.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet#/>

Henkilötietojen käsittelyyn ja tietosuojaan liittyvät tiedot ovat saatavilla
<https://oikeus.fi/hallintooikeudet/vaasanhallinto-oikeus/fi/>

VALITUSOSOITUS

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla **korkeimpaan hallinto-oikeuteen** kirjallisella valituksella, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Valitusluvan myöntämisen perusteet

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 111 §:n 1 momentin mukaan valituslupa on myönnettävä, jos:

- 1) lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa tapauksissa tai oikeuskäytännön yhtenäisyyden vuoksi on tärkeitä saattaa asia korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi;
- 2) asian saattamiseen korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi on erityistä aihetta asiassa tapahtuneen ilmeisen virheen vuoksi; tai
- 3) valitusluvan myöntämiseen on muu painava syy.

Valituslupa voidaan myöntää myös siten, että se koskee vain osaa muutoksenhaun kohteena olevasta hallinto-oikeuden päätöksestä.

Valitusaika

Hallinto-oikeuden päätös on annettu julkisella kuulutuksella. Päätös on julkaistu hallinto-oikeuden verkkosivuilla päivänä, joka ilmenee päätöksen ensimmäiseltä sivulta. Päätöksen katsotaan tulleen asianomaisen tietoon seitsemäntenä päivänä kuulutuksen julkaisemisajankohdasta. Valitus on tehtävä **30 päivän kuluessa** hallinto-oikeuden päätöksen tiedoksisaannista, sitä päivää lukuun ottamatta.

Valituksen sisältö

- Valituksessa, johon on sisällytettävä valituslupahakemus, on ilmoitettava
- valittajan nimi ja yhteystiedot mukaan lukien se postiosoite ja mahdollinen muu osoite, johon oikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat voidaan lähettää (prosessiosoite); jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä, on valituksessa mainittava myös tämän yhteystiedot
 - päätös, johon haetaan muutosta (valituksen kohteena oleva päätös)
 - peruste, jolla valituslupaa pyydetään, sekä syyt, joiden vuoksi valitusluvan myöntämiseen on mainittu peruste
 - miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi (vaatimukset)
 - vaatimusten perustelut
 - mihin valitusoikeus perustuu, jos valituksen kohteena oleva päätös ei kohdistu valittajaan.

Yhteystietojen muutoksesta on valituksen vireillä ollessa ilmoitettava viipymättä korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Jos usea tekee valituksen yhdessä, voidaan joku heistä ilmoittaa yhdyshenkilöksi.

Valituksen liitteet

Valitukseen on liitettävä

- hallinto-oikeuden päätös valitusosoituksineen
- selvitys siitä, milloin valittaja on saanut päätöksen tiedoksi, tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle.

Asiamiehen, joka ei ole toiminut asiamiehenä asian aikaisemmassa käsittelyvaiheessa, ja joka ei ole asianajaja, julkinen oikeusavustaja tai luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja, on liitettävä valitukseen valtakirja.

Valituksen toimittaminen

Valitus on toimitettava valitusajassa korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Valituksen tulee olla perillä valitusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä. Tämä koskee myös tilanteita, joissa valitus toimitetaan sähköisen asiointipalvelun kautta tai sähköpostitse. Valitus liitteineen voidaan toimittaa sähköisen asiointipalvelun kautta. Asiointipalvelun kautta toimitettua valitusta tai sähköpostitse toimitettua valitusta ei tarvitse toimittaa paperimuodossa. Asiakirjojen lähettäminen postitse tai sähköisesti tapahtuu lähettäjän omalla vastuulla.

Korkeimman hallinto-oikeuden yhteystiedot:

Postiosoite: Korkein hallinto-oikeus
PL 180, 00131 Helsinki

Sähköposti: korkein.hallinto-oikeus@oikeus.fi

Käyntiosoite: Fabianinkatu 15, 00130 Helsinki

Puhelin: 029 56 40200

Faksi: 029 56 40382

Aukioloaika: arkipäivisin klo 8.00–16.15

Hallinto- ja erityistuomioistuinten sähköinen asiointipalvelu:

<https://asiointi.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet#/>